

אשיחה בהקיר

פְּרָשֶׁת וַיִּקְרָא

שיחות מפי
הרב אורן נזרית שליט"א

בְּרֶפֶת הָאֵילָנוֹת, וְחֹדֶשׁ נִסָּן

בהלכה

לעילוי נשמת מרת אימי המזוככת ביסורים
הכ"מ ארלט חנה ע"ה בת פרחת תחי'
שנלב"ע י"ב כסלו התשע"ט

ת.נ.צ.ב.ה

אשיחה בחקיק

בהלכה

ניתן להשיג את ספרי המחבר:
שיחות חיזוק ה' כרכים
אשיחה בחוקיק ה' כרכים
קול חתן וקול שמחה

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחקיק (ה' כרכים)
ניתן להשיג בטלפונים 0506491414, 0509013000
למעוניינים ניתן לקבל השיחה
במייל toraoren@gmail.com

שיחות מפי הרב אורן נזרית שליט"א

ג	בְּרַכַת הָאֵילָנוֹת, וְחֹדֶשׁ נִסָּן
ג	חזק בעבודת התפלה
ג	'קריב אתו - לךצנו'
ד	ללמד עֲרֻכָה של תפלה
ה	קריאת פְּרֻשֵׁת פָּרָה - מדאורייתא
ה	מקור המצוה מן התורה
ו	טעם קריאתה קדם הפסח
ח	טבילה במקוה וצדקה בערב שבת
ח	להטהר מטמאת העוונות
ט	הדרך אל הטהרה והחרות
ט	על - הנושא את נושאיו
י	טהרה מן המשטינים והמקטרגים
יא	קריאת הפרשה מטהרת
יא	טהרה על ידי עמל וגיעה
יב	הדמעות - מי חטאת
יב	חטא העגל - ללמדנו כח תשובה
יג	דיני חֹדֶשׁ נִסָּן וּבְרַכַת הָאֵילָנוֹת
יג	הספד ועצרת התעוררות
יג	עליה לקבר
יג	השתטחות על קברי צדיקים
יד	תענית צבור ותענית יחיד
יד	קריאת 'פרשת הנשיאים'
טו	קריאה מתוך ספר תורה
טו	'קמחא דפסחא'
טז	המנהג שלא לאכל מצה
טז	דיני 'ברכת האילנות'
טז	נסח 'ברכת האילנות'
יז	תקון הנשמות הנדחות העלאת הניצוצות
יח	ברכת 'שהחיינו'
יט	ברב עם
יט	חיוב נשים
יט	אילנות שבתוף העיר
יט	להמתין מלברכה לחל המועד
יט	אילני סרק
כ	ברכה בלילה לאור החשמל
כ	אילנות מרכבים
כ	שני אילנות ממין אחד
כ	קטן שעתיד להגדיל
כ	עצי ערלה
כ	ברכה בשבת
כא	הבטה דרך משקפים ומשקפת
כא	הבטה דרך שמשות הרקב
כא	ברכה בהבטה ראשונה

ניתן להקדיש פרשיות לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכיו"ב
לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

שְׁעוֹר לְפָרֶשֶׁת שְׁמִינִי

לְקַחֵי פָּרֶשֶׁת פָּרָה

בְּרַכַּת הָאֵילָנוֹת, וְחֹדֶשׁ נִסָּן

בְּסִיעֵתָא דְשִׁמְיָא, הַשְּׁבֵת נִקְרָא בְּבֵית הַכְּנָסַת אֶת פְּרֻשַׁת שְׁמִינִי, וְלִמְפֻטִיר - נִזְכָּה לְקִרְאָא אֶת 'פְּרֻשַׁת פָּרָה' - מְכַלְל אַרְבַּע פְּרֻשִׁיּוֹת שְׁקָדָם הַפְּסָח, אֲשֶׁר יֵשׁ מִן הָרֵאשׁוֹנִים הַסּוֹבְרִים שְׁחִיבָה מְדֹאֲרִיתָא, עַל כֵּן נַעֲסֵק בְּשַׁעוֹרֵנוּ זֶה בְּלִקְחִים הַנוֹגְעִים לְעִבּוּדַת ה', שְׁיֵשׁ לָנוּ לְהַפִּיק מֵעֲנִין קְרִיאַת פְּרֻשַׁת שְׁמִינִי וּפְרֻשַׁת פָּרָה, וְנוֹשְׂאִים נוֹסְפִים הַשִּׁיכִים לְחֹדֶשׁ נִסָּן הַבָּא עֲלֵינוּ לְטוֹבָה, וּבְרַכַּת הָאֵילָנוֹת.

חֻזֵק בְּעִבּוּדַת הַתְּפִלָּה

פְּרֻשַׁת שְׁמִינִי, עוֹסֶקֶת בְּעֲנִין הַקְּרִבַת הַקְּרִבָּנוֹת בְּיוֹם שְׁמִינִי לְמִלּוּאִים, אוֹתוֹ יוֹם הַתְּחִילוֹת אַהֲרֹן וּבְנָיו לְשִׁמֵשׁ בְּכֹהֵנָה בְּפִעֵל, וּבּוֹ בְּיוֹם הַתְּחִילָה עִבּוּדַת הַקְּרִבָּנוֹת כְּתוּבָה, וְהִנֵּה אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (בְּרַכּוֹת כו, ב) תְּפִלוֹת כְּנֶגֶד תְּמִידִין תִּקְנוּם, וְכִיּוֹן שֶׁפְּרָשָׁה זֹאת מִבְּשֻׁרַת אֶת תְּחִלַּת מַעֲשֵׂה הַקְּרִבָּנוֹת, לָכֵן - מֵאִיר אֶת עֵינֵינוּ הַגָּאוֹן רַבִּי גַמְלִיאֵל רַבִּינוּבִיץ' שְׁלִיט"א - מִן הָרְאוּי לְהַתְּבַוֵּן בְּפְרָשָׁה זֹאת וְלִלְמַד מִפְּרֻשֵׁי הַדְּבָרִים גַּם הַדְּרָכָה לְעֲנִין הַתְּפִלָּה הַמְּכֻוֹן לְקְרִבָּנוֹת.

רוֹאִים אָנוּ כִּי טָרָם שֶׁהַתְּחִיל אַהֲרֹן בְּעִבּוּדָה, אָמַר מֹשֶׁה לְפָנָיו כָּל קֵהַל עַדְת יִשְׂרָאֵל (ט, ו): 'זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' תַּעֲשׂוּ וַיִּרְא אֱלֹהִים כְּבוֹד ה', וְאֶפְשֶׁר לְדַיֵּק כּוֹנְנָתוֹ בְּדַבְרָיו, שְׁדוּקָא אִם 'זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' תַּעֲשׂוּ' - אִזְ תִּזְכּוּ לְהַמְשִׁיךְ הַשְּׂרָאָת הַשִּׁכִּינָה, וַיִּתְקַיֵּם וַיִּרְא אֱלֹהִים כְּבוֹד ה', אֲךָ בְּאִם תַּעֲשׂוּ אֶת הָעִבּוּדָה שְׁלֵא בְּאוֹתוֹ אִפְּן בְּמִדְּיָק כְּאֲשֶׁר הִנָּחֵם מְצוּיִם מִפִּי הַגְּבוּרָה, כִּי אִזְ לֹא תִזְכּוּ לְהַמְשִׁיךְ עַל יְדֵי הַשְּׂרָאָת הַשִּׁכִּינָה.

וְאָכּוּ כֶּף רוֹאִים אָנוּ בְּהַמְשִׁיךְ הַפְּרָשָׁה, אַחַר שֶׁעָשָׂה אַהֲרֹן אֶת הָעִבּוּדָה כְּפִי שְׁנִצְטוּהָ, נֶאֱמַר (ט, כג כד) 'וַיִּרְא כְבוֹד ה' אֶל כָּל הָעָם, וַתֵּצֵא אִשׁ מִלְּפָנָיו ה' וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַחֲלָבִים, וַיִּרְא כָּל הָעָם וַיִּרְאוּ וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם'. וְלֹא בְּכַדִּי מִתְּאֵר הַכְּתוּב כָּל זֹאת, אֲלָא לְהוֹרוֹת שְׁמֵאֲחֵר וְנַעֲשׂוּ הַדְּבָרִים כְּתוּבָה כְּרְאוּי, לָכֵן זָכוּ לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַשִּׁכִּינָה וְלִזְכוּת לְאוֹר הַקְּדוּשָׁה, אֲךָ אִלוּ לֹא נִתְקַיְמוּ כָּל הַדְּבָרִים עַל פִּי הָאָכּוּ שְׁנִצְטוּ לֹא הָיוּ זוֹכִים לָכֵף.

וְאֶת הַצַּד הַשֵּׁנִי שֶׁל הַמְּטַבֵּעַ, אָנוּ רוֹאִים בְּהַמְשִׁיךְ הַפְּרָשָׁה, תִּכְפֹּף אַחַר מַעֲשֵׂה זֶה, כְּשֶׁרְאוּ בְּנֵי אַהֲרֹן עַד הֵיכָן מִגַּעַת עִבּוּדְתָם, וְעַד הֵיכָן נִכְרַר שׁוּמָה בְּתַחֲתוֹנִים וּבְעֵלְיוֹנִים, הַתְּאֵוּ לְהַקְרִיב אִשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה ה', אֲךָ לֹא רַק שְׁלֵא הִנֵּה בִּיכְלִתָּם לְהַמְשִׁיךְ עַל יְדֵי קְדוּשָׁה הַעֲלִיּוֹנָה, עוֹד שְׁלִמּוֹ עַל כֶּף בְּיָקָר וְקַפְחוֹ אֶת חַיֵּיהֶם, וְכָל זֹאת כִּי לֹא הִיְתָה עִבּוּדְתָם כְּפִי רְצוֹן הָעֲלִיּוֹן.

אוֹתָהּ מִדָּה שִׁיכָת גַּם כֵּן בְּעֲנִין הַתְּפִלָּה, מֵאַחַר שֶׁנִּתְקַנָּה בְּמִקוֹם הַקְּרִבָּנוֹת, נִמְצָא שֶׁהַתְּפִלָּה הִיא עִבּוּדַת הַקְּרִבָּנוֹת בְּזִמְנֵנוּ, וְלָכֵף גַּם בְּזֶה רְאוּי לְהִיּוֹת זֹהִיר שֶׁתְּהִיָּה כְּרְאוּי בְּכָל פְּרֻשֵׁי וְדְקוּקֵי דְקוּקֵיָהּ, וְרַק עַל יְדֵי זֶה נִזְכָּה לְהַמְשִׁיךְ הַשְּׂרָאָת הַשִּׁכִּינָה בְּתוֹכָנוּ.

'יְקָרִיב אֶתוֹ - לְרִצְנוֹ'

וְהַתְּנָאֵי הַעֲקָרֵי בְּעֲנִין עִבּוּדַת הַתְּפִלָּה, הוּא הַרְצוֹן לְהַתְּפַלֵּל, וְכַעֲנִין שְׂרוּאִים אָנוּ גַּם כֵּן בְּעֲנִין הַקְּרִבַת הָעוֹלָה, שְׁאֵמַר הַכְּתוּב (א, א) 'יְקָרִיב אֶתוֹ לְרִצְנוֹ', וּפְרַשׁ רַש"י שְׁכּוּפִין אוֹתוֹ עַד שִׁיאֲמַר רוּצָה אָנִי, וְכֵן הוּא לְעֲנִין הַתְּפִלָּה,

כראוי, יזכח שכל הבהלה לשוא היתה, ולא היה בה כי אם אחיזת עינים של השטן, וכל זה מתוך מטרה להפסידו מן המתנה הנפלאה בה זכה לדבר לפני מלכו של עולם.

ללמוד ערפה של תפלה

וביותר ראוי לעורר על אלו שאינם יודעים כלל ערפה של תפלה מהו, שעליהם מטלת גם כן עבודה של 'כופין אותו עד שיאמר רוצה אני', אף העבודה אצלם היא באופן שונה קצת, כי עליהם מטל עוד להכיר בכלל מהי תפלה, מהי כחה ומעלתה, ולהשיג דבר זה - מטל עליהם להגות בספרי יראה, כי דומים הם לאדם המחזיק אבנים טובות ומרגליות ואינו יודע עד כמה ערכם, ונדמה לו כי אין ערכם רב.

והלוא עינינו רואות דבר זה בחוש, לפעמים רואים שנכנס אדם בבית הכנסת כשהצבור כבר נמצאים באמצע פסוקי דזמרה, והוא הולך כעת רק להתעטף בטלית ולעטר עצמו בתפלין, ובזריזות עצומה מזרז עצמו להגיע במקום שהצבור עומדים, ואחר חזרת הש"ץ כבר ממחר עצמו, ותוך כדי אמירת אשרי ובא לציון וכו' מסיר את תפלו ומקפלים, מסיר את טליתו ומקפלה, ונראה כאלו נחפז לעסקיו... אף עם סיום התפלה, למרבה ההפתעה, רואים אותו עומד סמוך לבית הכנסת ומבלה בנעימות עם אנשי שלומו בשיחה על דא ועל הא, כאלו כל היום לפניו...

על אנשים אלו נכר בעליל כי אין מכירים כלל מהו ערפה של תפלה, וכלפיהם אין היצר רואה צרף לבלבלם עם טרדות שונות, אלא מחמת עצם העדר ידיעתם במעלת התפלה נעשית מלאכתו, כי הללו אינם רואים כלל צרף לעין בתפלה, מאחר שאינם מודעים לגדל מעלתה, ורק שעושים את המטל עליהם כאלו כפאם שד ר"ל.

רק לאחר שיש רצון להתפלל - תהיה תפלתו כדבעי, כי הרצון לכל דבר נמשך מתוך הכרה במעלתו, ואם חפץ אדם להתפלל - אות היא כי מכיר במעלת התפלה, ומאמין במה שאמרו חכמינו ז"ל אודותיה, כי התפלה עומדת ברומו של עולם, ויודע כי על אף היותו בריה שפלה נתן לו הקב"ה מתנה גדולה לדבר לפניו, ולבקש את צרכיו ממנו, ויודע כי הקב"ה מתאנה לתפלתו, וחפץ למלא את בקשתו, וממילא אין תפלתו מן השפה ולחוץ, אלא על ידי זה מוציא את התבות במתינות כמונה מעות, וכן מתבונן היטב במה שמוציא מפיו, ובבואו לתפלת שמונה עשרה מכוון דעתו כאלו עומד הוא לפני ולפנים בקדש הקדשים ומתפלל מול השכינה השורה במקום קדוש זה, כל זה נמשך מן הרצון וההכרה במעלת התפלה. ובאופן כזה ודאי תעשה תפלתו פרות, ויזכה להמשיך השפעות טובות ברוחניות ובגשמיות.

אף לזאת - אין האדם זוכה בכל עת שירצה, כי מאחר שיצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, לכן על אף שיודע האדם בגדל מעלת התפלה, בכל זאת מצליח היצר להטרידו בכל יום מחדש בטרדות שונות, ומפתהו להחמיץ את ההזדמנות, כבר מוצא הוא לו ק"ו טעמים על ההכרח לקצר ולחטף את המלים במרוצה, מבלי לכוון אפלו את ההכרח, וכך מוצא האדם את עצמו תוך שעה קלה כשהוא כבר אחר תפלתו, ומאומה לא נותר בידו, כל התפלה עברה עליו כחלום יעוף...

ולכן מטל על האדם לכף את עצמו עד שבאמת יאמר רוצה אני, ובשעה שהיצר בא להטרידו ולפתותו ידחה אותו בשתי ידיו, ויאמר לו: אף אם כנים דברייך שעלי למחר משום כמה משימות המטלות עלי, בכל זאת לא אחמיץ הזדמנות פז כזו לדבר עם מלכו של עולם, ומקדם עלי להתפלל במתינות כראוי, ואז אחר שידחה את יצרו ויתפלל

ועל כן, באם מוצא האדם את עצמו במצב זה, ואינו מוצא טעם בתפלתו, יראה איפוא להקדיש מזמנו 'היקר' ולהתבונן במעלת התפלה וגדל התועלת הנצמח על ידה, ואז יזכה להרוות את צמאוננו מתוך שפיכת לבו כמים נכח פני ה'.

קריאת פְּרִשֶׁת פָּרָה - מדאורייתא

הנה מצינו בלשונות הראשונים, שפרכו יחד פְּרִשֶׁת פָּרָה עם פְּרִשֶׁת זָכוֹר, דהוּו שְׁתִּיהֶן קְרִיאֹת מְדֻאֲרֵיתָא, כֵּן הוּא בְּתוֹסְפוֹת ר"י הַחֲסִיד (בְּרֻכּוֹת יג, א), וּבְתוֹסְפוֹת הָרֵא"ש (שם), וּבְחֲדוּשֵׁי הָרֶשֶׁב"א (בְּרֻכּוֹת שם), וּבְתוֹסְפוֹת שְׁאנֶץ (סוֹטָה לג, א), וּבְחֲדוּשֵׁי הָרִיטְב"א (מגלה יז, ב), שְׁיֵשׁ לָנוּ קְרִיאֹת בְּחִיּוּב מִן הַתּוֹרָה, כְּגוֹן פְּרִשֶׁת זָכוֹר דְּאֲמַרִּינָן זָכוֹר בְּפָה, וְכֵן פְּרִשֶׁת פָּרָה. וְכֵן כָּתַב בְּתוֹסְפוֹת הָרֵא"ש (סוֹטָה לב, ב) דְּלֹא אֶשְׁכַּחַן לְקְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁיֵּהָא מִצְוָה עֲלֶיהָ מִן הַתּוֹרָה וְכו' וּמִיָּהוּ אֶשְׁכַּחַן קִצָּת קְרִיאֹת שֶׁהֵן מִן הַתּוֹרָה, כְּגוֹן פְּרִשֶׁת זָכוֹר וּפְרִשֶׁת פָּרָה וְכִיּוֹצֵא בָהֶם. וּבִלְקֻט יִשָּׁר (ח"א עמ' קנח) כָּתַב שָׂרְבוּ בַעַל הַתְּרוּמַת הַדָּשָׁן, הִיָּה מַעֲבִיר פְּרִשֶׁת זָכוֹר שְׁנַיִם מִקְרָא וְאַחַד תְּרַגּוּם וְגַם פְּרִשֶׁת פָּרָה, מִשׁוּם דְּבְתוֹסְפוֹת שְׁאנֶץ כָּתְבוּ דְאֵף פְּרִשֶׁת פָּרָה מִן הַתּוֹרָה. וְכֵן כָּתַב בְּתְרוּמַת הַדָּשָׁן (סי' קח וקט).

וְהִנֵּה בֵּית יוֹסֵף (סימון קמו) כָּתַב: וְהַתּוֹסְפוֹת רִישׁ פָּרָק הִיָּה קוֹרָא (בְּרֻכּוֹת יג, א ד"ה בְּלִשׁוֹן) כָּתְבוּ דְּפְרִשֶׁת זָכוֹר וּפְרִשֶׁת פָּרָה הוּו דְּאֲוֲרֵיתָא, וּפְסִק כֵּן בְּשִׁלְחָן עֲרוּךְ (סי' קמו ס"ב). וְעַיִן בְּבִאוּרֵי הַגְּר"א (סי' תרפה) דְּהַשִּׁיג עַל מְרוֹן הַבַּיִת יוֹסֵף שֶׁהִבִּיא כֵּן מֵהַתּוֹסְפוֹת בְּבְרֻכּוֹת, וְכָתַב שֶׁנִּסְחָא מִשְׁבֻּשֶׁת גִּזְדַּמְנָה לוֹ לְמְרוֹן הַבַּיִת יוֹסֵף, וְשֶׁגַם הָרֵא"ש לֹא כָּתַב אֶלָּא פְּרִשֶׁת זָכוֹר.

וּבַנַּחַל אֶשְׁכּוּל (חֶלֶק ב' רִישׁ עֲמוּד לג) הִבִּיא הַשְּׁעֵרֶת סֵפֶר 'מְאוּרֵי אוֹר' (בְּרֻכּוֹת שם),

שְׁבִסְפָרִים יְשָׁנִים הִיָּה כְּתוּב פְּרִשֶׁת זָכוֹר וּפ"פ, וְהַכְּנֶנָּה הִיָּתְה: וּפְרִשֶׁת פּוּרִים, הִיָּנוּ וַיָּבֵא עֲמֶלֶק' שְׁקוֹרִין בְּפוּרִים, שְׁאֵף בְּזֵה יוֹצְאִים יְדֵי מִצּוֹת זְכִירַת עֲמֶלֶק, וְהַסּוֹפְרִים הַמְּאַחֲרִים פְּתַחוּ בְּטָעוֹת וּפְרִשֶׁת פָּרָה, וְעַל טָעוֹת זוֹ נִסְמְכוּ דְבָרֵי מְרוֹן.

אִיבְרָא דְמָה שֶׁהֵעִיר הַגְּר"א שְׁאִין הַנִּסְחָא בְּתוֹסְפוֹת כֵּן, הֵן אֲמַת שְׁבִדְפוּסִים שְׁלָנוּ נִזְכָּר בְּתוֹסְפוֹת פְּרִשֶׁת זָכוֹר בְּלִבְד, אֵף כִּבְר הֵעִיר לְכַוֵּן הָרַב דּוֹד מְצַנֵּר שְׁלִיט"א (קֶבֶץ בֵּית או"י שְׁנָה ה' גִּלְיוֹן ד), שְׁבִש"ס דְּפוּס רֵאשׁוֹן (וּנְצִיָּה ר"פ) נִזְכָּר לְהַדְיָא 'וּפְרִשֶׁת פָּרָה אֲדַמָּה', וּבְדְפוּסִים הַמְּאַחֲרִים נִשְׁמַט מִפְּנֵי הַגְּהַת מֵהַרְש"ל. וְעוֹד דְּהִנֵּה דְבָרֵי תוֹס' ר"י הַחֲסִיד הַנִּזְכָּר מְסִיעִים לְמְרוֹן ז"ל, וְכֵן הוּא בְּתוֹסְפוֹת הָרֵא"ש וְהָרֶשֶׁב"א וּבְכָל הָרֵאשׁוּנִים הַנִּזְכָּר, וְקִשָּׁה לומר שְׁבְכֶלֶם טָעוּ הַסּוֹפְרִים כְּדְבָרֵי הַמְּאוּרֵי אוֹר הַנִּזְכָּר, וְדָבַר ה' אֲמַת בְּפִי מְרוֹן הַשׁו"ע זִיע"א.

מקור המצוה מן התורה

וְלִכְאוּרָה טַעְמָא בְּעֵי, דְּהִיָּכֵן נִזְכָּר בְּתוֹרָה מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁל זְכִירַת מַעֲשֵׂה פָּרָה אֲדַמָּה? וְהַאֲחֻרוּנִים כָּתְבוּ בְּזֵה כְּמָה טַעְמִים:

א. בְּסִפְרֵי יִלְקוּט הַגְּרִשְׁנֵי (סימון תרפה סק"א) הִבִּיא מֵהַמְּלַבֵּי"ם בְּסִפְרֵי אַרְצוֹת הַחַיִּים בַּהַל צִיּוּת (וְהוּא בְּסִי' א אֶרֶץ יְהוּדָה סק"ד) דְּהִיָּנוּ טַעְמָא מִפְּנֵי שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ט, ז): "זָכַר אֶל תִּשְׁכַּח אֶת אֲשֶׁר הִקְצַפְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ וְכו'", וְכִיּוֹן שֶׁפְּרִשֶׁת הָעֵגֶל הִיא גְּנָאִי לְיִשְׂרָאֵל, תִּקְנוּ לְקִרְא פְּרִשֶׁת פָּרָה בְּמִקוֹם פְּרִשֶׁת הָעֵגֶל, שֶׁהִרִי מִצְוֹת פָּרָה אֲדַמָּה בָּאָה לְכַפֵּר עַל מַעֲשֵׂה הָעֵגֶל, שֶׁתְּבוֹא הָאֵם וְתִקְנַח צוֹאת בְּנָה, וְכִמּוֹ שֶׁכָּתַב רִש"י בְּרִישׁ פְּרִשֶׁת חֻקַּת בְּשֵׁם ר' מִלְּשֵׁה הַדְּרָשׁוֹן. וְכִטְעַם זֶה נִזְכָּר בְּעוֹד מִסְפְּרֵי הַאֲחֻרוּנִים.

אֲמָנָם יֵשׁ לְהַתְקַשׁוֹת בְּטַעַם זֶה, דְּהָא אָנּוּ קִיָּיֵמָא לוֹ דְּלֹא דְרָשִׁינָן טַעְמָא דְּקִרְא, וּמְכָל שְׁכֵן פָּרָה אֲדַמָּה שְׁנֹאֲמַר בָּהּ חֻקָּה בְּלִי טַעַם,

ואם כן איך יוצאים ידי חובת זכירת פְּרִשְׁת העגל על ידי קריאת פְּרִשְׁת פְּרָה. ועוד דְּהָא כְּתִיב זָכַר אֶל תְּשַׁכַּח בְּעֵינָיו הָעֵגֶל וְדָרְשִׁינוּ בְּתוֹרַת כֹּהֲנִים (בְּחֻקֹּתֵי פְּרִשָּׁה א): "וְכֵן הוּא אוֹמֵר זָכַר אֶל תְּשַׁכַּח אֶת אֲשֶׁר הִקְצַפְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בַּמִּדְבָּר, יְכוּל בְּלִבְךָ, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר אֶל תְּשַׁכַּח הָרִי שְׂכִיחַת לֵב אַמּוּרָה, הֲאֵל מָה אֲנִי מְקִיִּים זָכַר שְׂתֵּהָא שׁוֹנָה בְּפִיר", וּבִקְרִיאַת פְּרִשְׁת פְּרָה הָרִי לֹא בִטָּא בְּפִיו וּבִשְׂפָתָיו עֲנִין מַעֲשֵׂה הָעֵגֶל, וְאִם כֵּן אֶכְתִּי לֹא יֵצֵא. וְיוֹתֵר דְּהָיָה לוֹ לְפִי טַעַם זֶה לְהַזְהִיר לְכוּן לְצִאֵת יְדֵי חוּבָה בִּקְרִיאַת פְּרִשְׁת הָעֵגֶל בְּפְרִשְׁת כִּי תִשָּׂא.

ג. ובספר 'פְּרִי צְדִיק' (שְׁמוֹת פְּרִשְׁת פְּרָה) כָּתוּב, דְּמִדְּכִתִּיב 'זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה' וְלֹא כְּתִיב 'זֹאת חֻקַּת הַפְּרָה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'זֹאת חֻקַּת הַפְּסָח', בָּא לְרַמֵּז שֶׁעַל יְדֵי קְרִיאַת הַפְּרִשָּׁה יִהְיֶה כְּאֵלוֹ הַכֹּהֵן שׁוֹרֵף הַפְּרָה וּמִטְהַר אֶת יִשְׂרָאֵל. וְהִינוּ שׁוֹפְעֵל הַקְּרִיאָה בְּפְרִשָּׁה וְהַחֲשֵׁק שֵׁישׁ בְּלֵב לְקַיֵּם בְּעַת שְׂיוּכָל - נִחְשָׁב כְּמוֹ שֶׁהָיָה מְקַיֵּם בְּפִעֵל, וּפְעֵל טְהַרַת הַלֵּב מְטַמְּאֵת הַנֶּפֶשׁ. וּמִכָּאֵן סַעַד וְסִמְךָ לְהַפּוֹסְקִים דְּקְרִיאַת פְּרִשְׁת פְּרָה דְּאוֹרִיָּתָא.

ד. וְעֵינָן בְּשׁו"ת מְשִׁנָּה הַלְכוֹת (חֶלֶק י' סִימָן רַפּג) דְּהַעוֹשָׂה כָּל מָה שֶׁבִּיָּדוֹ לְטַהַר עֲצָמוֹ, וְרַק שֶׁחָסֵר הוּא אֶפְרָה פְּרָה - אִם קוֹרָא בְּתוֹרָה סֵדֵר מַעֲשֵׂה הַפְּרָה וְהִזָּאת שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי, מַעֲלָה עֲלָיו הַכְּתוּב כְּאֵלוֹ עָשָׂה. וְלָכֵן קִדְּם נִסָּן ל' יוֹם קוֹרִין פְּרִשְׁת פְּרָה, לְקַיֵּם וּנְשַׁלְמָה פְּרִיִּים שֶׁפְּתִינוּ, וְיִטְהַר אוֹתָנוּ ה' יִתְבַּרַךְ מִגְּזֵרַת הַכְּתוּב. וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר 'זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה' גְּזֵרָה הִיא מִלְּפָנַי שֶׁמַּעֲלָה עֲלָיו הַכְּתוּב כְּאֵלוֹ טַהַר עֲצָמוֹ, וְאִין לָךְ רְשׁוּת לְהַרְהֵר אַחֲרֶיהָ. וּמִיֵּשֵׁב סְבִרַת הַתּוֹסְפוֹת דְּסִבְרָא לִיהָ שֶׁהוּא דְּאוֹרִיָּתָא.

טַעַם קְרִיאַתָּהּ קִדְּם הַפְּסָח

וְהִנֵּה הַטַּעַם שֶׁקוֹרִין פְּרִשְׁת פְּרָה וּפְרִשְׁת הַחֹדֶשׁ בֵּין פּוֹרִים לְפִסַּח, אִיתָּא בְּפֵרוּשׁ רַש"י (מַגְלָה כֵּט, א): פְּרִשְׁת פְּרָה אֲדָמָה - לְהַזְהִיר

ב. וּבְעֵרוּף הַשְּׁלַחַן כָּתוּב דְּנִפְקָא לִיהָ מִמָּה שֶׁכְּתוּב (פֶּסֶח כב) 'וְהִיָּתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם' בְּסוּף הַפְּרִשָּׁה, וְקוּשָׁה דְּהוּא מִיָּתֵר, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר לְמַעֲלָה (פֶּסֶח י) 'וְהִיָּתָה לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְכו' לְחֻקַּת עוֹלָם', אֲלָא דְּקָרָא מִיָּרִי לְעֵינָיו קְרִיאַת הַפְּרִשָּׁה אִף בְּזִמְנָן דְּלִיכָא אֶפְרָה פְּרָה.

ג. וּבְמִשָּׁף חֻכְמָה (פ' חֻקַּת) כָּתוּב לִישֵׁב דְּנִפְקָא לָן מִמָּה שֶׁהִקְשָׁה פְּרִשְׁת הַמְּלוּאִיִּים לְפְרִשְׁת פְּרָה, כְּדֶאֱמָרוּ בְּיוֹמָא (ג, ב) עַל פְּסוּק 'וּמִמִּפְתַּח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצֵאוּ שְׁבַעַת יָמִים עַד יוֹם מְלֵאת יְמֵי מְלֵאִיכֶם וְכו' כְּאֲשֶׁר עָשָׂה בְּיוֹם הַזֶּה צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם", וְדָרְשׁוּ: לַעֲשׂוֹת - זֶה מַעֲשֵׂה פְּרָה (דָּאִי הַכֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפְּרָה טַעֲנוּ פְּרִישָׁה שְׁבַעַת יָמִים), וְגַבֵּי הַמְּלוּאִיִּים אִיתָּא בְּגִמְרָא (שֵׁם ה, ב): "מִנֵּיִן שְׁאִיף מִקְרָא פְּרִשָּׁה מְעַכְבֵּי? תַלְמוּד לּוֹמֵר: 'וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעֵדָה זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' - אֲפֹלוּ דְבוּר מְעַכְבֵּי". וְהִכִּי נִמְי גַּבֵּי פְּרִשְׁת פְּרָה אִיכָּא מַצְוָה בְּדָבָר.

ד. וּבִס' אֲגָרָא דְּכֻלָּה לְבַעַל הַבְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר (פְּרִשְׁת חֻקַּת) כָּתוּב מְקוֹר לְזָה, מִמָּאִי דְּכְתִיב (בַּמִּדְבָּר יט, ה): וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר, זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר וְכו', וְלִכְאוּרָה הִי 'לֵאמֹר' בְּתָרָא מִיָּתֵר, אֲלָא לְלַמַּדְךָ שֶׁנֶּצְטוּהָ שִׁיאֲמָרוּ הַפְּרִשָּׁה וַיִּקְרָאוּ

את ישראל לטהר שיעשו פסחיהו בטהרה, ופרשת החדש - ששם פרשת הפסח.

ובספר האורה (ח"א סי' קכ) כתב רש"י: תקנו רבותינו ז"ל ד' פרשיות אלו זו אחר זו, פרשת שקלים - תקנו ראשונה כדי שיקדים שקלים לשקלי צר ובוזה, פרשת זכור ואחריו פרה אדמה - שאין ישראל ראויין לגס גדול כזה בלא טהרה ובלא נקיות, ואחריה פרשת החדש וסימו' וטהרו וקדשו'.

ובסדר רש"י (סי' שכה): פרה אדמה מפני מה? שהיא טהרתו של ישראל, ופרשת החדש - מפני שראש חדש ניסן ראש לכל חדשים ורגלים. ואף על פי שבטלו שקלים ופרה אדמה וקרבן - הרי אמר לו הקב"ה לאברהם: כבר תקנתי לישראל סדר קרבנות, כל זמן שקורין בהו מעלה אני עליהן כאלו מקריבין קרבן לפני ומוחל אני עוונותיהם.

ובסדר רב עמרם גאון (פורים) איתא: ולמה קורין פרה? מפני שאמרו חכמים שואלין בהלכות הפסח קדם לפסח ל' יום וכו', וטמא מת אינו עושה פסח דכתיב 'איש איש כי יהיה טמא לנפש' לפיכך קורין פרה אדמה שלישית [מכלל ד' פרשיות], שהיא הלכות טהרה והזאות מטמאה לטהרה, שילמדו ישראל שכף אנו צריכין להטהר כדי שיעשו פסח בטהרה. וכן הוא ברקח (סימן רמא): לפי ששואלין בהל' הפסח קדם הפסח ל' יום, להזכיר שיעשו הפסח בטהרה. וכן בעוד מן הראשונים.

וכן כתב השל"ה (מסכת מגלה פרק תורה אור): ופרשת פרה אדמה, להודיע לעם שהם טמאי מתים, שיטהרו באפר פרה. לפי שבראש חדש ניסן מתחילין הרחוקים לעלות לירושלים וכו' ועוד, שאמרו רבותינו ז"ל (פסחים ו א) דורשין בהלכות פסח קדם הפסח שלשים יום, וטמא לא היה יכול לעשות פסח עד אחר הזאה וטהרה, ולפיכך קורין פרשת פרה בשלישית, שיש בה הלכות טהרה

ודיני הזאות, כדי שילמדו ישראל לטהר עצמן לפני הפסח, ויעשו הפסח בטהרה. ופרשת החדש ברביעית, לפני ראש חדש ניסן, שענינו של יום הוא. וחדש ניסן הוא ראש לכל החדשים ולסדרי הרגלים".

ובאבודרהם (ד' פרשיות) כתב שלבד מפרשת זכור, כלם הם זכר לזמן שבית המקדש קים, ופרשת פרה אדמה להודיע לעם שהם טמאי מתים שיטהרו באפר פרה, לפי שבראש חדש ניסן מתחילין הרחוקים לעלות לירושלים. ולפיכך אין מפסיקין בין פרשת פרה אדמה לפרשת החדש, ובפרשת החדש להודיע לעם שבשבוע הנכנס יהיה ר"ח ניסן ויכינו עצמם לעלות לרגל.

וכן הוא בשו"ת פעלת צדיק (ח"ב סימן צז) לגאון רבני תימן מהר"י צאלח זי"ע, אלא שכתב שם שכל ד' פרשיות הם מדרבנן, שכלם הם זכר, פרשת פרה - זכר שהיו הטמאים צריכים לטהר עצמם ברגל, פרשת החדש - זכר לפסח שצריכין בזמן המקדש, פרשת שקלים - זכר לשקלים שהיו גובים לצרף הקרבנות, גם פרשת זכור - זכר לגס שנעשה בימי המן שתקנת מרדכי ובית דינו הוא וכו' עין שם. [ומה שכתב דפרשת זכור מדרבנן, עין מה שכתב בזה הגר"י רצאבי שליט"א בסוף מגלת אסתר עם פרוש 'בינה במקרא' אשר כוננו ידיו].

ובריטב"א (מגלה ו) כתב בתוך דבריו שפרשת שקלים ופרשת זכור הם מענין אדר ופורים, אבל פרשת פרה והחדש הם בשביל ניסן, ופרשת פרה צריך להזהיר טמאי מת שיטהרו לפסחיהם.

ובלבבש (סי' תרפה) תקנו לקרות ד' פרשיות וכו' השלישית - פרשת פרה אדמה כדי להתפלל לפניו יתברך שגם עלינו יזרק מים טהורים במהרה, הרביעית - פרשת החדש כדי לקדש חדש ניסן, דכתיב החדש הזה לכם ראש חדשים, אבל אין זה עקר הקדוש

והמעשה שלה יהיה על ידי מצות הצדקה בערב שבת זו להפריש איש איש כפי יכולתו לצדקה יתר על שאר הימים, ואין דבר המטהר את האדם מן הקלפות שהם אבי אבות הטמאה דגגא דמותא כמו מעשה הצדקה, כי אין עברה מכבה הצדקה כמו שאין מכבה את התורה, ועל ידי זה הוא זוכה לפתח את שער החמשים של חמשים שערי בינה שבא משם הגאולה, עד כאן לשונו."

להטהר מטמאת העוונות

ואכן עבודת הטהרה, הנה משמעותית מאד בעבודת שבת זו, שהלא ענין טהרת הפסח - מתחיל כבר בימים אלו, המסגלים ביותר לטהרה - וכדבריו הנודעים של מהר"א אזולאי זיע"א בספר חסד לאברהם (מעין ב נהר נז) שאחר צאת ישראל ממצרים יצאו ממ"ט שערי טמאה, חשב הקב"ה מחשבות לבל ידח ממנו נדח, וצוה לישראל שבכל שנה יעשו ימי הפסח בהשבתת חמץ ובאכילת מצה וכו' ובכל שנה ושנה ל' יום קדם פסח, הקב"ה ברב חסדיו מתחיל להוציא נפשות פושעי ישראל מהיכלי הטמאה מעט מעט, שעור אחד משלשים בכל לילה, באפן שבלי ל"ד כל פושעי ישראל עומדים בפתח היכל החיצון, ובלי ל"ד פסח כלם טהורים ובגני חורין.

ובאמת ראוי לשים לב, שהפטרת פרשת פרה, בספר יחזקאל (פרק לו) אינה עוסקת כלל בטהרת הטמאות, רק בטהרה מהחטאים ועוונות, כמו שנאמר "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם: ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם והסרת את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר: ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם וכו' כה אמר אדני ה' ביום טהרי אתכם מכל עוונותיכם

כי עקר הקדוש הוא בעת הראיה שמקדשין אותו הבית דין, ואין הקריאה הזאת אלא מדרבנו.

ומבאר מכל זה כמה טעמים לפרשת פרה: א. להזהיר את ישראל לטהר ושואלין ודורשין קדם לפסח ל' יום בהלכות טהרה, ב. ונשלמה פרים שפתינו, ג. משום ענינו של יום, וכמו פרשת חג בחרג כיון שעסוקים בטהרה לקראת חג הפסח, ד. להתפלל לה' שיזרק עלינו מים טהורים, ה. זכר למקדש.

ודברים החתומים בחותם הסוד, כתב בזה בלקוטי מוהר"ן (תניינא תורה עד): אחר פורים קורין פרשת פרה שהיא הכנה לפסח, כי פרשת פרה קורין כדי שיהיו נזהרין לטהר מטמאת מת, כדי שיהיו טהורין לעשות הפסח. ובתחלה הוא בחינת פור, כי פורים על שם הפ"ר, ואחר כך נעשה פר"ה, כי גם פורים הוא בודאי הלוח ודרך לפסח. וזהו בחינת 'שפתותיו שושנים נטפות מור עבר', שפתותיו - זה בחי' פסח פה סח, שושנה - היא אסתר, נטפות מור עבר - זה בחינת מרדכי, מר דרור, לשון חרות בחי' חרות של פסח, ופורים הוא דרך לפסח וכו'.

טבילה במקוה וצדקה בערב שבת

כתב הגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל בספר מועד לכל חי (סי' לא אות קב): "בערב שבת פרה, טוב לטבל במקוה המים על כל פנים אפלו אם בשאר ערבי שבתות אין לו פנאי לטבל, הנה בשבת זו יעשה זכר למקדש, כי פרשה זו ראויה לקרותה טהר גברא טהר יומא".

עוד הביא שם: "וכתב בספר מעשה הצדקה (אות מא, למהר"ד משאלוניקי בעל שו"ת בית דוד) וזה לשונו: והיתה לכם לחקת עולם, שענין פרה נוהגת לעולם ועד, בין בדבור בין במעשה, הדבור הוא לקרות פרשת פרה בצבור, והיא מצות עשה לקצת פוסקים,

וכו', ולכאורה מה שיכות לאפר פרה המטהר מטמאת מת?

משעבוד לבורא עולם, כי המשעבד לבורא עולם, ואינו עבד לתאוותיו - אין לה בן חורין גדול ממנו.

וכתב בספר פרי צדיק לרבי צדוק הכהן מלבלין (פר' פרה) "מזה מבאר דעקר הטהרה בפרה הוא משרש היצר הרע, ומטהר מכל טמאה אף מטמאת מת שהביא הנחש לעולם. והנה יש שלוש טמאות נגד שלוש קלפות הקנאה והתאוה והכבוד, טמאת צרעת - שפא על לשון הרע שהוא משנאת הבריות וקלפת כעס וקנאה והוא קלפת עשו. וטמאת זיבה - שפא על ידי תאוה קלפת ישמעאל שהוא חמדות ואהבות זרות. וטמאת מת - כנגד קלפת הגאווה והכבוד והוא שרש הסתת הנחש והייתם כאלהים. ומשלת קלפות אלו נסתעף שלוש עברות החמורות עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים, דתכלית הגאווה הוא עד שאמר אעלה על בתי עב אדמה לעליון. וגלוי עריות ושפיכות דמים תאוה וקנאה."

וכבר השפילנו התנא (אבות ו, ב) "והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחות, אל תקרי חרות אלא חרות", שאין לה בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה". וכן להפך - אין לה עבד נרצע - אלא מי שעובד עבור תאוותיו, וכפי שכתב רבי יהודה הלוי בשירתו: "עבדי זמן - עבדי עבדים הם, עבד ה' הוא לבד חפשי. על פן בבקש כל אנוש חלקו, חלקי ה' אמרה נפשי". תפקיד הממון לשמש את האדם, כל עוד המצב כן, אזי הוא נקרא עבד, והאדם - אדונו, אולם אם האדם עבד בשביל הממון, אזי הנו 'עבד עבדים', עובד את עבדו.

על - הנושא את נושאיו...

לאמר האומר, הלא תר"ג מצוות הנם על כבד לכאורה, רמ"ח מצוות עשה, שס"ה מצוות לא תעשה, כיצד שיך לומר שאין זה עבדות? והתשובה לך, שאם נבין את מטרת עבודתנו, אזי אין האדם נושא על גבו על המצוות, אלא אדרבה מתרומם על ידיהן...

ישבו החוקרים ומצאו, שאם נחשב את משקל ארון הברית, שני ארונות של זהב בעבי טפח, וביניהם ארון של עץ, ומעליהם הכפרת, הכל על פי המדות המופיעות במקרא, נמצא משקלו בין תשעה לשנים עשר טון! לכאורה כיצד הרימו ארון במשקל שכזה? אלא על כרחק שהארון נושא את נושאיו, אין זה אלא מעשה נסים המוכח בעליל.

הדרך אל הטהרה והחרות

ושמעתי משם הראשון לציון הגאון רבי שלמה משה עמאר שליט"א, שעורר גם כן על ענינה של קריאת פרשת פרה, לזרז אותנו בזמן הזה להטהר מעוונות, וכפי שהזכיר ה'חסד לאברהם', שאנו חותרים למטרה שבליל פסח כלנו נהיה טהורים ובני חורין.

בעולם מקרת משמעות הבטוי 'בן חורין', ביחס לאדם בלתי משעבד לאדון פלשהו, אולם החרות עליה מדבר ה'חסד לאברהם' הנה חרות אחרת, חרות הנובעת דוקא

א. ובאר, שכל פעם שנאמר בתנ"ל 'אל תקרי', אין זו מסרת קריאה שונה כמו שחשבו לומר כמה מן השוטים הקוראים עצמם 'חוקרים', אלא שמכח שאלה או דקדוק מטים במקרא, הוציאו חז"ל את המלה לדרשה, במעין פונה שניה. ואף כאן הקשה להו הלא חריטה במשמעות חריקה, אמורה להיות כתובה בט' ולא בת', כמו שנאמר (שמות לב, ז) 'ויקח מידם ויצר אתו בתרט', אלא על כרחק נתן להדרש, אל תקרי חרוט מלשון חריטה, שכן זו אמורה להיות כתובה בט' ולא בת', אלא חרות מלשון שחרור, שאין לה בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה בלבד.

בקש זאת מידכם רמס חצרי? שעל ידי ביאתכם לבית ה' - חצרי מלאה בטמאת החיצונים הממתינים לכם עד צאתכם.

ומשל למלך שחלה מאד, והיה צריך על פי צואת הרופאים לקחת לעצמו פנאי של חדש מנוחה, חשב: היכן ילך לו לנוח, הלא בכל מקום מכירים אותו, ולא יתנו לו מנוחה. עלה בראשו: אלך לי אל נוף הלדתי, כפר נדח מרחק, מקום שכוונתי שבוקשי דרכה בו רגל אדם, שם אוכל לנוח כדבעי. אולם שוב מחשבה נקרה בראשו: הלא השעמום יגבר עלי, חדש ימים להיות באפס מעשה, כיצד ימלא את זמנו?

או אז נזכר שהיה לו חבר ילדות במקום הזה, אולם ברבות השנים נפרדו דרכיהם ולא ידע המלך מה עלה בגורלו. חשב לעצמו: עלי לברר היכן מצוי ידידי מנער, ואבקש ממנו לבוא עמי אל הנפש, כך נבלה בנעימים, בעלה זכרונות ילדות, ונספר זה לזה מה עבר עלינו מעת שנפרדנו. התברר למלך שידידו הפך לרופא גדול וממחה, שלח אליו שליחים, והלה הסכים ברצון להגיע לנפש עם המלך.

המלך שמח מאד, מיד שלח קבוצת בנאים שיכשירו את הכפר להמצאותו, יבנו עבורו מדור קיט ראוי להוד מלכותו, וביום המיעד - הגיע המלך אל הכפר, והמתין להגעת ידידו מנער.

ואכן, תוך כדי שהיתו בבית הנפש, שומעות אזניו המלה. וישא עיניו וירא והנה ידידו הגיע למקום הקיט, ועמו פמליא של כחמשים איש. וירץ אליו המלך ויחבקהו וישק לו, אולם תמה גדול תמה, מהי כל הפמליא שרואות עיניו? וישאל המלך את ידידו: מה זה ועל מה זה?

ויען לו החבר: אלה החולים המצריעים שאני מטפל במחלותיהם, אף אחד לא יודע לטפל

וכך גם זהו סודה של עבודת ה', היא מרימה את האדם, הופכת אותו לקליל יותר, בן חורין האמתי.

הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל, ראש ישיבת 'תורה אור', מגיל ארבעים היה נושא על גופו מעל מאה טליתות, כבר בניו יורק התחיל במנהג הזה, עמו עלה לארץ, והמשיך בו עד יומו האחרון. פעם ראה אותו אחד מתלמידי בישיבה, כשהוא עולה במדרגות, והיה כל כך מתנשף ומתאמץ, אמר לו התלמיד: אולי הרב יוריד את כל הטליתות האלו, הלא הן כל כך מכבידות... אמר לו הרב, אתה חושב שאני מרים את הטליתות? הטליתות מרימות אותי!

טהרה מן המשטינים והמקטרגים

בחינה נוספת של חרות המצוי בעבד ה' בטהרה, מובאת במדרש (שמו"ר פל"ב) מהו חרות? חרות מן הגלויות, חרות ממלאך המות. הינו שהאיש המטהר מטמאת העוונות הרי הוא בן חורין מכל המשטינים והמקטרגים, ואין לחיצונים רשות לנגע בו ולהתלוות אליו.

ובזה מבאר באפן נפלא הפסוק בישעיהו (א, יב): "כי תבאו לראות פני מי בקש זאת מידכם רמס חצרי", ומה הכוונה בזה? אלא כאשר האדם חוטא, אזי בורא לו קטגורים ומשטינים, אשר מתלויים אליו לכל מקום. ומה קורה כשבא האדם לבית הכנסת ולבית המדרש? לאותם אורחים בלתי רצויים, שהם המקטרגים, אין רשות להכנס למקום הקדש, לכן נותרים בחצר, וכשיוצא החוטא - מלוין לו שוב. וזהו שנאמר (תהלים צב, יד) "שתולים בבית ה' בחצרות אלהינו יפריחו", שבזמן שהאדם שתול בבית ה', אזי המקטרגים "בחצרות אלהינו יפריחו", והם מצויים בחצר.

ומוכן שאמר הבורא: כי תבאו לראות פני - כאשר אתם מגיעים לבית המקדש, מי

אפשר לתקן את שרש כל החטאים - חטא עץ הדעת.

אולם כדי לקבל את השפעת הטהרה, תנאי קודם למעשה הוא להאמין באמונה שלמה שעל ידי נתן להטהר ולהזדכך, וכלשון קדשו של ה'בית אהרן' (דף קמד, א): **"צריך להאמין שפשם שנטהרין באפר פרה ממש להקרבת הפסח, כמו כן נטהרין בזמן הזה בקריאת פרשת פרה כל אחד ואחד לפי בחינתו הקדושה"**.

טהרה על ידי עמל וגיעה

ועל אף שהזמן מסגל לטהרה, יש עלינו לידע כי ענין הטהרה - לאו מילתא זותרתא הוא, וכפי המדה שאדם מטהר עצמו מלמטה, כך מטהרין אותו מלמעלה. ואכן נדרשת לכך גיעה גדולה, והיא מן העבודות הקשות שבמקדש, אף אין עצה ואין תבונה להשיג טהרה אלא על ידי גיעה.

וכמו שהליץ בעל ה'אמרי אמת' מגור (לקוט יהודה פרשת וישב) בדברי בעל הטורים על פסוק 'כי בן זקנים הוא לו', זקנים ראשי תבות: זרעים, קדשים, נשים, ישועות (נזיקין), מועד. ולכאורה מדוע לא נרמז גם סדר טהרות? אלא מפני שסדר זה לא היה ביד יעקב להעניק ליוסף, מפני שעל טהרה - חיב אדם לעמל בנפשו, ואין ירשה היא לו מאבותיו.

וראוי לאדם לדעת שככל שעוצר עצמו מלנהות אחר התאנה, מתקדש ומתטהר - אזי זוכה לשפע גדול שאין לתאר. וכמו שאמר בעל 'בית אברהם' מסלונים (עיי"ש לשמיני עצרת) על מאמר חכמינו (סנהדרין צ, א) שכל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה, הינו שהקב"ה מתנהג עם האדם כנגד ולהפך מהנהגתו שלו, כלומר אם הוא מתאפק מלמלא תאוותיו, ועוצם עיניו מראות ברע, ובולם פיו בשעת מריבה וכיוצא באלו, אזי

בהם, לכן הבאתים אתי, בוא ואפיר לך אותם. וכך העביר לפני המלך את החולים, מלאי המגלה והפיבים, אחד אחד, והציג אותם בפניו.

ענה המלך את פניו בגעל, ואמר לידידו: הקשב לי ידידי הטוב, אולי אתה התרגלת לאנשים הללו, ונקשרת אליהם, אבל עבורי - אין זה נעים, אני באתי לנוח ולהנפש, ואתה ממש מדאיב את לבי במראות נגעים הללו, תודה רבה לך שבאת! אבל אני מבקש ממך, חזר יחד אתם אל בית החולים, אל תשארו פה להפריע את מנוחתי.

וכך אומר הקב"ה, כאשר אתם באים לביתי, אנא בואו בלי עוונות! אל תביאו עמכם מקטרגים להדאיב את לבי, "מי בקש זאת מידיכם רמס חצרי".

קריאת הפרשה מטהרת

ואף המשפיע החסידי רבי אלימלך בידרמן שליט"א, בספרו 'באר החיים', מאריך לבאר שטהרת הפרה בזמן הזה - נובעת מעצם קריאת הפרשה, אשר מטהרת מכל טמאת העוונות וחלאתן. וכלשון ה'שפת אמת' (פרה סוף שנת תרמ"א) **"הזמן מבקש את תפקידו, ומסייע לטהרת הלב גם עתה"**, וכפי שהזכרנו לעיל משם המגיד מקוז'ניץ ב'עבודת ישראל', דהשתא שחרב בית המקדש, אנו סופגים את טהרת הפרה על ידי קריאת הפרשה, בבחינת 'ונשלמה פרים שפתינו'.

וכן הזכרנו את דברי הכהן הגדול מלבלין (פרי צדיק פ' פרה) שעמד על ענין זה, שכל הפטרת 'פרה' שביחזקאל, עוסקת בטהרה מן העוונות, ומכאן שעקר טהרת הפרה היא הנקיית והזכוף מן העוונות. וזריקת מי חטאת על טמא מת - הכונה שאנו מטהרים את מה שהביא וגרם את הטמאה והמות לאדם הראשון - חטא עץ הדעת של נחש הקדמוני, שעל ידו נגזרה מיתה לעולם. ובשבת זו

בשכר זה יזכה לעמתו שהקב"ה יפתח לו שערי שפע, דבשכר עצימת עינים נפתחים שערי רחמים, אבל אם אדם מתנהג בהרחבה והולך אחר תאוות לבו - הרי הוא גורם לעצמו שיצטמצם השפע, והינו דכתיב 'עצרת תהיה לכם', שאם אדם מצמצם ועוצר הנאותיו - זוכה להרבה 'לכם', הינו השפעות טובות הממלאות צרכיו ברוח.

הדמעות - מי חטאת

וכמו כן החתם סופר (דרשות דף לג, ב) דרש בדרך זו, שטהרת הפרה קאי על טמאת וחקלאת העוונות. ולכן אמרה תורה לטל אפר פרה לטהרתו, דגרמז שישוב האדם אל ה' בתשובה תוך שהוא נחשב בעיני עצמו לעפר ואפר, כי על ידי תשובה מתוך הכנעה ושלפלות הרוח בלב נשבר יזכה לטהרה. ובנוסף לכך פלגי מים רבים ירדו עיניו מתוך שברון לב, ויחשבו לו דמעות אלו כהזאת מי חטאת. וזו טהרה של מה של פרה אדמה, הנוהגת לעולם, בין בזמן הבית, ובין אחר חרבנו.

ובמעלת הדמעה לקרבת אלקים, פרש הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל דברי דוד המלך ע"ה (תהלים מב, ג-ד): "...מתי אבוא ואראה פני אלהים: היתה לי דמעתי לחם יומם ולילה...". סבר דוד המלך ע"ה בענותנותו, כי מצבו ירוד ושלפ לאין גבול, ואיך יבוא ויראה באור פני מלך החיים, אף אז התחזק רוחו והשיב לעצמו: 'היתה לי דמעתי לחם יומם ולילה', שכן כאשר בשר ודם שופך נפשו בדמעות שליש על מצבו לפני ה' יתברך, אזי זוכה בשכר זה לראות פני אלקים, גם אם מצוי הוא בשאל תחתית, שהרי 'שערי דמעה לא ננעלו'.

חטא העגל - ללמדנו כח תשובה

והנה, כנודע - כל ענינה של פרה אדמה בא ככפרה על מעשה העגל, וכפי שהביא רש"י מדרש אגדה מיסודו של רבי משה

הדרשן, המבאר: "משל לכן שפחה שטנף פלטין של מלך. אמרו תבוא אמו ותקנח הצואה, כך תבוא פרה ותכפר על העגל", והנה באותו עיון כתיב (שמות לב, לד) "וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם", וברש"י: תמיד כשאפקד עליהם עונותיהם ופקדתי עליהם מעט מן העון הזה עם שאר העונות, ואין פרענות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון עון העגל.

ולכאורה יש לשאל, הרי הקב"ה מקור הרחמים, ורוצה אף טוב וחסד לעמו ישראל, ומדוע יעשה לנו אבינו אב הרחמן כדבר הזה, להזכיר לנו עוון העגל לדורות עד אין קץ.

אלא באר בזה הצדיק רבי חנוך מאלכסנדר זיע"א, שאדרבא, האלקים חשבה לטובתנו, שכל זכרון מעשה העגל בא להזכיר לנו שגם אם ירבה האדם לפשע ולמעל - לעולם יכול לתקן מעשיו ולחזור בתשובה, מפני שיעלה לפניו עוון העגל שזכו בני ישראל לכפרה אף על פי שהיה חטא נורא מאד. וכשם שזכו ישראל לכפרה - כך קל וחומר יקבל ה' תשובת בני ישראל בכל דור ודור, שכן עונותיהם ודאי אינם חמורים יותר מהחטא הנורא.

וביותר, דאיתא בגמרא (ע"ז ד, ב): "לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה", עוד שם "ולא ישראל ראויין לאותו מעשה, אלא למה עשו? לומר לה, שאם חטאו צבור - אומרים להם לכו אצל צבור". הינו שכל חטאם של דור דעה היה בגדר גזרת מלך, כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה, שאם יאמר החוטא: מה לי לשוב ולא יקבלוני, אומרים לו: צא ולמד ממעשה העגל, נמצא כל מטרת העגל ללמד תשובה לדורות עולם.

ובזה יובן שפיר מה שאמר אהרן כהנא קדישא, כאשר בקשו ממנו הערב רב לעשות להם עגל מסכה, אמר להם: 'חג לה' מחר',

תשע"ה) מקולמוסו הברוך של מורי ורבי מרן הראשון לציון שליט"א.

הספד ועצרת התעוררות

אין מספידין בחדש ניסן לעורר בכי וצער. אבל תלמיד חכם שנפטר בחדש ניסן, מתר להספידו בשעת ההלויה קדם קבורה. אפלו בערב פסח לאחר חצות היום, וגם כהיום יש לנו דין תלמיד חכם לפי ערך הדור. ואם חל יום השלושים או יום השנה בחדש ניסן, מתר לערוף עצרת התעוררות לעלוי נשמת הנפטר, ולדבר שם רק דברי חזק והתעוררות, בלא לעורר לבכי.

עליה לקבר

עליה לקבר ביום השבעה, או השלושים - טוב ונכון להמנע מכך אפלו בלא הספד, שכן בדרך כלל המעמד גורם לעורר בכי, והימים הללו הם ימים של שמחה לעם ישראל. ולכן יאחרו את העליה לקבר, אבל לא יקדימו לתוף השבעה. אמנם ביום השנה, וממנו ואילף - מתר לעלות לקבר בחדש ניסן, לקרא מזמורי תהלים ולערוף שם השכבה.

השתתחות על קברי צדיקים

וכל שכן שמתר לילף ולהשתטח על קברי הצדיקים בחדש ניסן, ויש אומרים שמתר לילף לקברי צדיקים אף בחל המועד (בא"ח שנה א' וישב כב), ויש חולקים (אורל"צ ח"ג פ"ה אות א), והמקל בזה - יש לו על מי לסמוך.

ועין בשער הגלגולים למהרח"ו (הקדמה לח): "גם צנה אותי [האר"י הקדוש] שלא אמנע מליחיד היחודים שמסר לי, ושאם אלף להשתטח על קברי הצדיקים - יהיה בערב ראש חודש או בט"ו יום לחדש, כי אז יש יותר הכנה מכל שאר הימים, ושלא אלף לא בשבת ולא ביום טוב ולא בראש חודש, כי אז נפשותם עולות למעלה ואינם מושבות על הקבר. ופעם אחת שלחני על קברי

והוא תמה, וכי יעלה על דעתו של אהרן שהעגל יהיה חג לה? אף להאמור, התכונן שעל ידי עוון זה יהיו עוד הרבה ימים טובים לישראל, כי כאן בנה אב שבכל מקום ובכל מצב תמיד יש בידי יהודי לשוב בתשובה, גם אם הגיע עד שאול תחתית.

[ומעתה יתכן לישוב בסיעתא דשמיא קשית מורי ורבי מרן הראשון לציון שליט"א, שהבאנו לעיל בדבריו, בספר המלבי"ם בספר ארצות החיים בהל' ציצית (סי' א ארץ יהודה סק"ד), דהינו טעמא דקריאת פרשת פרה דאורייתא, מפני שכתוב (דברים ט, ז): זכר אל תשכח את אשר הקצפת את ה' אלקיך וכו', וכיון שפרשת העגל היא גנאי לישראל, תקנו לקרא פרשת פרה במקום פרשת העגל, שהרי מצות פרה אדמה באה לכפר על מעשה העגל, שתבוא האם ותקנח צואת בנה, וכמו שכתב רש"י בריש פרשת חקת בשם ר' משה הדרשן. וכטעם זה נזכר בעוד מספרי האחרונים.

והקשה דהא כתיב 'זכר אל תשכח' בענין העגל ודרשינו בתורת כהנים (בחקותי פרשה א): "וכן הוא אומר זכר אל תשכח את אשר הקצפת את ה' אלהיך במדבר, יכול בלבך, כשהוא אומר אל תשכח הרי שכחת לב אמורה, הא מה אני מקים זכר שתהא שונה בפיה", ובקריאת פרשת פרה הרי לא בטא בפיו ובשפתיו ענין מעשה העגל.

ולהאמור יש לומר, דאדרבה כל זכרון מעשה העגל נועד רק כדי להורות תשובה, ממילא יותר ראוי שלא להזכיר את החטא עצמו אלא את כפרתו במעשה פרה, שכן לשמה נסוב הזכרון, ודוק].

דיני חדש ניסן וברכת האילנות

כיון שעומדים אנו על פתחו של חדש ניסן, דבר בעתו מה טוב להזכיר מעט מדיני חדש ניסן, כפי שהובאו ב'לקוט יוסף' פסח (מהד'

הצדיקים בחל המועד להתפלל עליהם, אבל לא נשתטחתי".

על כל פנים מבאר מדבריו דהלך להתפלל על קברות הצדיקים בחל המועד, אף רבו הורה לו להמנע מלילך בשבת, יום טוב, וראש חודש. אמנם המנהג לילך גם כן בשבת ויום טוב, ובפרט לבקש על חולים ושאר בקשות דחופות, שיכול לילך ולהתפלל שבזכות הצדיקים יושעו. וממילא אף אם אין נשמת הצדיק שוכנת על הקבר - לית לו בה. וכן מבאר בן איש חי (ש"א נצבים אות ב) שהמתפלל על קברי צדיקים, אל ישים מגמתו אל המתים, אלא יתפלל לה' יתברך שיתן לו רחמים בזכותם. ובכף החיים (תקפא אות צב, צה) הביא משם מנהגי מהר"ש מנוזשטאט (וכן הוא שם מהדורת מי אות תז): "ההולך על קברי המתים, אומר: יהי רצון שתהא מנוחתו של פלוני הקבור פה בכבוד וזכותו יעמד לי". עוד כתב מהרי"ל (הלכות תענית) "דבבית הקברות מקום מנוחת הצדיקים, ומתוך כך הוא מקום קדוש וטהור, והתפלה נתקבלה ביותר על אדמת קדש. והמשתטח על קברי הצדיקים ומתפלל - אל ישים מגמתו נגד המתים השוכבים שם, אף יבקש מאת השם יתברך שיתן אליו רחמים בזכות הצדיקים שוכני עפר".

תענית צבור ותענית יחיד

אין לגזר תענית צבור בכל ימי חודש ניסן על כל צרה שלא תבוא (שו"ע תכט, ב), אבל תענית יחיד מתיר להתענות בניסן, חוץ מראש חודש ניסן ושבעת ימי חג הפסח. וטוב להחמיר שלא להתענות גם ביום אסרו חג שהוא למחרת הפסח. ועל פי זה פשט המנהג להתענות בימי ניסן תענית של יום הפקדה (ארציט) של אביו או אמו, אף על פי שאין תענית זה חיוב רק מנהג טוב (שו"ת דבר משה י"ד סי' סח; שו"ת בית יהודה ח"א דף קח). וכן עדות שנהגו בחוץ לארץ שהחתן או הכלה מתענים

ביום חפתם - רשאים להתענות תענית זו בימי ניסן, אולם מנהג הספרדים ועדות המזרח בארץ ישראל ובארצות המערב שאין החתן והכלה מתענים כלל ביום חפתם שיום טוב שלהם הוא, ואין לשנות.

קריאת 'פרשת הנשיאים'

מנהג טוב הוא לקרות בכל יום החל מ"ח ניסן, פרשת הנשיא של אותו יום, ובי"ג ניסן קוראים מתחלת פרשת בהעלותך עד 'כן עשה את המנוחה'. ויש נוהגים לומר גסח 'יהי רצון הנדפס אחר קרבנות הנשיאים, וכן תפלה לעלוי נשמות', ויש הנמנעים מלאמרו.

לאחר הקריאה - נדפס בחלק מן המחזורים גסח 'יהי רצון', המתאם באפן פרטני לכל יום ויום מימי הקריאה, ומקורו בספר 'חמדת ימים'. ועוד מצויה שם 'תפלה לעלוי נשמות' הראויה להאמר לאחר קרבנות הנשיאים. והנה, לגבי השאלה מי כתב את ספר 'חמדת ימים', נאמרו בזה השערות שונות, אולם אף אחת מהן לא עמדה במבחן הבקרת, וכיום מקבל לומר שמחברו לא נודע. אולם מובא שהמקבל רבי סלמן מוצפי זצ"ל, היה נמנע מלהתפלל את התפלות המזכרות בספר חמדת ימים. אף על פי שעצם הלמודים והמוסרים המצויים בספר הזה - היה לומד בדחילו ורחימו, וגדולי עולם הזכירו את הספר בסלודין, אכן את התפלות נמנע אותו גאון מקבל לומר, כיון שבתפלות הלכו יותר אחר מה שסדר רבנו האר"י, או תפלות שהזכיר אותן רבנו יוסף חיים זי"ע ב'לשון חכמים', האמורים ומסדרים בשיטת רבנו האר"י.

אולם לעמת זאת, יוצאי צפון אפריקה המרוקאים, ויהודי לוב, לא נמנעו מלומר את התפלות, כמו שאומרים 'רבון העולמים' לאחר שיר השירים, ותפלות של ראש חודש, וימים טובים, אף הבבלים נמנעו מלומר את התפלות, מפני החשש שמחבר הספר היה כרוף אחר כת שבתאי צבי שר"י, וגם מרן

מופת הדור רבנו עובדיה זיע"א ה"ה נמנע מלומר חלק מן התפלות הללו.

וע"ו בספר 'חמדת יוסף' לספרא רבא רבי יוסף חיים מזרחי שליט"א, שהאר"י והרח"ב וקבץ קעמיר גרנה כל הנאמר כלפי ספר 'חמדת ימים', ומסקנתו שבספר עצמו - לא נמצאו רמזי שבתאות, ואפלו נתן לומר שהדבר להפוך. אולם בחלק מן התפלות - נמצאו רמזים שבתאיים למכביר. ולכן במחזוריו ובסדוריו השמיט את כל תפלות ה'חמדת ימים'.

אבל הגאון הרב מאיר מאזוז שליט"א, רוח אחרת עמו, ולדעתו אכן מצויים בספר כמה תפלות שצריך לתקן בהן את הנסח אשר ממנו משמע שהיתה למחבר שיכות לכת שבתאי צבי שפעלה בזמנו, אבל שאר התפלות מתקנות ואין בהם חשש, ולכן מי שרוצה לקרא אותן רשאי.

והדברים אמורים גם ביחס להתפלה שבאה לאחר קריאת קרבנות הנשיאים, אשר יש בזה בקשה גדולה לעלוי הנשמות. כידוע שבחדש ניסן, נשמות רבות משוטטות בעולם ומחכות לבוא לתקונן, ולכן אנו מתפללים עליהם לאחר קריאת פְרֵשֶׁת הנשיאים. ובפרט לאחר ברכת האילנות, שבברכה הזאת מתקנים נשמות רבות, ומתפללים עליהם, ומפרישים עליהם צדקה, אז ודאי עושים להם תקון גדול, ולכן אין מניעה לקרא את הבקשה הזו, וכן ראוי לקרא גסח 'יהי רצון' של ברכת האילנות, המסדר לפי 'לשון חכמים'.

קריאה מתוך ספר תורה

יש נוהגים לקרות פסוקים אלו של קרבנות הנשיאים מתוך ספר תורה בלי ברכה, אבל מנהגנו לקרותם מתוך החמש.

ע"ן בש"ך (יו"ד סימן ער סק"ה) שכתב בשם הפרישה שבזמן הזה שהתור לנו לכתב ספרים

דפים דפים כל אחד בפני עצמו, למה לנו לזלזל בכבוד ספר תורה בחנם ללמד בתוכו שלא לצורך וכו' ולכן כתב הרא"ש שבזמן הזה ליכא מצות עשה לכתב ספר תורה, כיון שאין לומדים מתוכו. וכתב הש"ך שכן עקר לדינא וכדברי הרא"ש, ודלא כבית יוסף וב"ח שכתבו דאף הרא"ש סבירא ליה דאיכא מצוה, ע"ן שם.

אולם כבר עלתה הסכמת הפוסקים שאין אסור להוציא ספר תורה ולקרא בו בלי ברכות, וכמו שכתב בשו"ת הרדב"ז (חלק ג סימן תקכט) שמי שיש לו ספר תורה בביתו ויש לו גם כן חמש, עדיף טפי לקרות הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום מתוך הספר תורה, כיון שיש בספר תורה קדושה רבה ועקר עשיתו לקריאה ולא להניחו בבית גנזיו, ועדיף טפי מן החמשים אף על פי שנתנו לכתב ונהגו לכתבם - אין זו עקר המצוה, ובלבד שיהיה בקי בקריאה בטעמים ונקודות כהגן ושכן דעת הרא"ש וכו', וכן הוא בכנסת הגדולה ובמחזיק ברכה (או"ח סימן רפה).

'קמחא דפסחא'

מצוה על כל אחד ליתן דמי 'קמחא דפסחא' הנגבים על ידי גבאי צדקה שבכל מקום ומקום, ולתתם כפי יכלתו עבור חלקה לעניים לצרכי החג.

כתב רמ"א (תכט, א) ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח. וכל מי שדר בעיר י"ב חדש צריך ליתן לזה, אור זרוע. ובמשנה ברורה: הוא מנהג קדום מזמן הגמרא, והובא דבר זה בירושלמי, ויכולין בני העיר לכפות זה לזה לענין זה: ואם אנו רואין אחד שנכנס בעיר על דעת להשתקע שם לאלתר ח"ב. ודין זה די"ב חדש ש"ך גם לעני שאז חייבים ליתן לו כשאר עניי העיר, ואם דעתו להשתקע לאלתר חייבים ליתן לו. וכתבו האחרונים בשם הסמ"ג דהאידין נהגים בכל

כאלו בעל ארוסתו בבית חמיו, ולאחר מכן מנהג רבים מקושטא, שלא לאכל מצה מראש חדש ניסן. וכן הביא באליה רבה משמו (תעא סק"ו), ובחוק יעקב (תעא סק"ו), ובמשנה ברורה. אולם בספר מאורי אור יצא נגד מנהג זה, ואמר: אל תקרי 'מנהג רבים' אלא 'מנהג רבים' בדעת, ולשחוק יחשב, והו ודאי זה בכלל דברי הירושלמי (פ"ק דשבת) דהוי יהרא. ועל כל פנים הנהגה כן אין מזחיחין אותו. ואם על ידי אי אכילת מצה יהא בטל מחיוב גמור של סעודת שבת, ודאי שמתר לו לאכל בליל שבת ואפלו בלא התרה, דהמנהג לא הקבע אלא להחמיר ולא להקל (ספר זה השלחן ח"ב).

דיני 'ברכת האילנות'

נפח 'ברכת האילנות'

היוצא בימי ניסן ורואה אילנות שמוציאים פרחים, מברך: "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שלא חסר בעולמו כלום, וברא בו בריות טובות ואילנות טובות להנות בהם בני אדם". ותקנו ברכה זו לפי שהוא ענין שבא מזמן לזמן באפן מחדש, שאדם רואה עצים יבשים שהפריחם הקב"ה. וגם הנשים תברכנה ברכת האילנות, שאין ברכה זו נחשבת כמצוה שהזמן גרמא, שחכמים לא קבעו זמן לברכה, אלא מפני המציאות שהאילנות פורחים בניסן.

איתא במסכת ברכות (מג, ב): אמר רב יהודה, היוצא בימי ניסן ורואה אילנות מלבליים, כלומר אילנות פורחים, וניצנים עולים, מברך: ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שלא חסר בעולמו כלום וברא בו בריות טובות ואילנות טובות להנות בהם בני אדם. וכן פסקו הרמב"ם (ברכות י, ג). והטור והשלחן ערוך (או"ח סימן רכו).

והטעם שאין מברכים ברכה זו אלא על אילני מאכל ולא על ירקות וכדו', משום שעקרה של ברכה זו הוא מתן שבח לה' יתברך שלא

הצדקות בין לענין בעלי הבתים בין לענין העניים בשלשים יום, עין שם. עוד כתב דאפלו תלמיד חכם הפטור ממס מחיב בזה, ושעור הנתינה צריך להעריך על כל אחד לפי ממונו, ואלה המשתמטים עצמם מליתן קמח לעניים יש עון בידם.

ולכאורה משמע מדברי המשנה ברורה דאיכא חובה גמורה לתת מעות קמחא דפסחא, אולם יש להעיר שלכאורה הוא בגדר מנהג חשוב ואינו נכנס בגדר חיוב, והרמב"ם והפוסקים הראשונים לא הזכירו דין זה, שמע מינה דלא סבירא להו דיש חיוב בדבר. אלא דמכל מקום צריך לתת כפי צרך עניים, כשאר מצות צדקה בכל השנה, וכן להשתתף עם הצבור כשעושים מגבית.

ועין בספר שלמי מועד (עמ' שי) שכתב דאף שברמ"א משמע שקמחא דפסחא הוא מס המטל על אנשי העיר, ואם כן אי אפשר לצאת ידי חיוב זה במעות מעשר כספים, מכל מקום נראה דבזמננו מתר לתת מעות קמחא דפסחא ממעות מעשר, דריק בזמן שהיו קובעים לכל אחד מבני העיר סכום קבוע, שכל אחד ואחד היה חיב ליתן מכספו עבור קמחא דפסחא, היה לזה דין של מס. אולם בזמננו שאין קובעין סכום קבוע לזה, אינו כדין מס, ומסתבר שהכל כדין צדקה, ואם כן יכול ליתן ממעשר כספים. וכן הוא בחוט השני (עמ' נא) ועל כל פנים לדין קיל טפי, שאין חיוב מעשר כספים מדינא, שהרי מרן לא הזכיר דין זה בשלחן ערוך, אלא הוא מנהג חשוב, לכן אנו סומכים בזה ליתן מכספי מעשר לצרך מצוה שאין מחיבים בה חובת גברא.

המנהג שלא לאכל מצה

יש נוהגים שלא לאכל מצה מראש חדש ניסן, אף אין זה אלא ממדת חסידות.

הנה בשו"ר פנסת הגדולה הביא דברי הירושלמי שכל האוכל מצה בערב פסח

וכן הוא מנהג ירושלים להזהר בזה שלא לברך קדם חדש ניסן.

ובספר 'מועד לכל חי' (סי' א): "מה נעים אם כה יעשו באמירת ברכת האילנות, דיצטרפו כנסיה שהיא לשם שמים, וילכו כלם אגדה אחת לברך ברכת האילנות, ויפרישו אחר הברכה שעור לצדקה בין כלם כמנין מ"ה, ולא יפחתו כל אחד משלש פרוטות נגד נפש רוח ונשמה. ואחר הברכה יאמרו התפלה הסדורה על הנשמות, כמו שנדפס בספר שכיות החמדה (ומקורה בספר חמדת ימים פ"א מפסח אות מ"ז), ויאמרו מזמור בשם ה' את שיבת ציון, וגם מזמור קמ"ח, ויאמרו קדיש, והוא עלוי גדול לנשמות שנתגלגלו בדומם צומח חי מדבר".

ועין בספר יקרא דאורייתא (עמ' יז סעי' טו) שכתב שעקר הענין הוא בברכה גופא, וכדי להלהיב ולהגדיל את המעמד שלא יהיה כעראי, סדרו חכמים שבכל דור להוסיף כמה וכמה מזמורים וכדומה, אבל אין זה מעכב את הברכה. לכן אם ארע שאין בידי סדור לומר את הסדר, ויודע הברכה בעל פה, יאמר הברכה גם בלי מזמורים.

בגסס ברכת האילנות: להנות בהם בני אדם, כן הגרסה המקבילת ברמב"ם (ברכות י' ג), ובשלחן ערוך (רכו ס"א). ובפסקי הרי"ד הנסח: להתעזר בהם בני אדם. ובפרוש הר"א מלונדרי"ש: להתנאות ולעזר בהם בני אדם. ובגמרא (ברכות מג, ב): להתנאות, ופרש רש"י: להנות. והמנהג לומר: להנות בהם בני אדם, ולא יותר.

תקון הנשמות הנדחות העלאת הניצוצות

ברכת האילנות - כחה יפה לתקן הנשמות הנדחות הנמצאות באילנות, והוא על פי דברי הזהר הקדוש (בלק דף קצו, ב). וכן כתב הרב פתח הדביר (ח"ב סי' רכו). ועין בספר חמדת ימים (פסח פ"א) שבאר דבר זה, על

חסר בעולמו כלום, וברא בעולמו אפלו דברים שאין להם הכרחיות לחיי האדם, כמו פרי האילנות, ולכן אין אנו מברכים ברכה זו על זרעים וירקות שהם קצת הכרחיים.

ומה שפרשו התוספות (ברכות לו, א) ברכת בורא נפשות רבות לפי פשוטו, הינו שהקדוש ברוך הוא בורא נפשות רבות וחסרונן, כגון לחם ומים שאי אפשר בלעדיהם, ועל כל מה שבראת להחיות בהם נפש כל חי - הינו דברים שאף אם לא בראם יכולים להתקיים בלעדיהם. נמצא שאנו מברכים על כך בכל יום, יש לומר דג' דרגות יש בזה, א. לחם ומים, שאי אפשר בלעדיהם, ב. ירקות וקטניות, שהם הכרחיים קצת, ג. פרות העץ, שנועדו לתענוג והנאת האדם, ועליהם קאי ברכת האילנות.

וכתב האליה רבה (סי' רכו סק"א) בשם 'סדר ברכות' (ה ע"ד) שהנזהר בברכה זו עליו נאמר: ראה ריח בני פריח שדה אשר ברכו ה', ויתן לה וכו'.

ומובא בספרים שברכה זו מסגלת לחזוק יראת ה' ואהבת ה', על דרך שכתב הרמב"ם (יסודי התורה ב, ב): "היאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חקמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאיר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול וכו' וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות".

וכתב החיד"א בספר מורה באצבע (אות קצט): "ישתדל לברך ברכת אילנות בימי ניסן, והמדקדקים מקפידים שיהיה בניסן דוקא וכו' ומאד יתעצם בכונתו בברכה זו, שהיא לתקון הנשמות שהם מגלגלות בעצי השדה והעשבים בזמן הזה, ויבקש עליהם רחמים". ובדקדוק נקט בלשונו 'בזמן הזה', שענין זה הוא בימי ניסן דוקא, כפי שיתבאר לקמן.

נמצאנו למדים שמלבד ענינה הפשוטי בשבח לבנורא על יפי הבריאה הנכר לעינים בעונה זו, עוד מצויים בה כוונות עמקות, העוסקות בתקון הנשמות העשוקות השוכנות בתוך האילנות, וברור ניצוצי הקדשה המצויים בהם, והבאתם לידי עלוי שלם.

ומספר על מרא דאתרא דמשק, הקדוש המענה רבי יעקב ענתבי ע"ה, שפעם אחת ברוך 'ברכת האילנות' ברב עם, אצל בסתנו של מושל דמשק. והנה כשבאו הרב ופמליתו שנה לאחר מכן - לא הניחו אותם שומרי הבסתן להכנס, התברר כי לאחר שברך הרב על האילנות בשנה שעברה, נבלו העצים ואבדו את חיותם.

לפליאת כלם הסביר הצדיק כי כפי הנראה פעלת 'ברור הניצוצות' שפעל בברכתו, היתה כל כך חזקה ורבת השפעה, עד כדי שעלה בידו לברר את כל ניצוצות הקדשה מהאילנות, ולא נותר בהם כל כח הקדשה המחיה אותן, אי לכך נבלו ואבדה חיותם...

ברכת 'שהחינו'

אין מברכים 'שהחינו' על ברכת האילנות.

לכאורה יש לתמה, מדוע אין מברכים ברכת 'שהחינו' על ברכת האילנות, או על עצם זמן הלבלו של ימי ניסן. ונאמרו בזה כמה טעמים:

הרשב"ץ ב'בין שמועה' מבאר הטעם מפני שאין לברך ברכת שהחינו אלא על דבר שיש בו הנאה, [וכן כתב ב'תורת חיים' (סופר רכט סוסק"ג) לגבי ברכת החמה, שדוקא על מצוה גמורה, או דבר שיש בו שמחת הנאת הגוף, תקנו ברכת שהחינו] והראיה - הרי היא הנאה מועטת, ואינה ראויה לברכת שהחינו.

מובא בשו"ת בנימין זאב (סי' פג) שאין מברכים ברכה על ברכה, ומטעם זה אין מברכים ברכת המצוות על קיום מצות ברכת המזון.

פי מה שהעידו תלמידי האר"י זלה"ה על רבם שהיה אומר להם: דעו כי אור וחלל העולם הם מלאים נשמות הנדחים שאינן יכולין לבוא עדיו למנוחתם. ופעם אחת הלך הרב ז"ל ללמד תורה אל השדה, וישא עיניו וירא כל עצי השדה מלאים נפשות אין מספר, וכו' הנה על פני השדה וגם על פני המים היו כמה רבבות, ושאל אותן הרב זלה"ה מה טיבם שמה, וישיבו המה כי נדחו מחוץ לפרגוד על כי לא שבו בתשובה בחייהן על פשעיהם, והיו נעים ונדים בארץ ובאור העולם זה בכה וזה בכה, ושעכשו היו שומעים בת קול בשמים על רבנו האר"י ז"ל אשר יש כח בו לתקן הנשמות הנדחות, על כן היו נאספות שם לבוא אל המלך להתחנן יחוס ויחמל עליהן לתקן אותם כדי שיוכלו לבוא למקום מנוחתם.

והגיד האר"י ז"ל שאלו הנשמות הם למטה סגורים ומסגרים בקרקע העולם, והם נטושים על פני האדמה, ובימי ניסן שמתחילים הדשאים להצמיח - אז נפשות הרשעים מתאחזין ומתדבקים בדשאים ובעשבים כדי שיאכלום בעלי חיים, וכשיאכלום על ידי אדם כשר את הבשר ההוא או הירקות ההמה אז המה נתקנים על ידי הברכה ויוצאין מאפלה לאור גדול.

וכתב החמדת ימים: לפיכך צריך לכוון כל הימים וביותר בחדש ניסן, כשאומר ביוצר המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים' לכוון גם על אותם הנשמות הדרים וסגורים ומסגרים בארץ, שיאיר עליהם הקדוש ברוך הוא ברחמיו להעלותן ולמצא מקום מנוחתם וכו'. ומתוך כל זה אתה למד טוב טעם על ברכת האילנות. ומנהג חסידים הוא לצאת אל הגנות בימי ניסן ולברך ברכה זו, וטעמו של דבר יען כי הנפשות הנדחות המה יצו כעשב הארץ בקרב הימים האלה, ומתלבשות בענפי האילנות ודשאים, ובברכה זו אם יכנונו לתקן אותם, המה יעלו בהר ה' ותמצאן מנוחה בכח הברכה.

טרדא או חלשה, ומכל שכן מפני חשש בטול תורה - יוכל לברך ברכת האילנות גם על אילנות שבתוך העיר. [וכן היה נוהג בעצמו מרן מופת הדור זיע"א].

להמתין מלברכה לחל המועד

הזיזים מקדימים לברך בהקדם כל מה שאפשר בראש חדש ניסן, ואין להשהות קיום המצוה כדי לאמרה בעשרה. ויש הנוהגים (בפרט מיוצאי מרוקו) להמתין עם הברכה לחל המועד, שאז היא נאמרת ברב עם הדרת מלך. אולם למעשה ראוי שלא להשהות הברכה כן, אלא לאמרה כמה שיותר צמוד לראש חדש.

הנה כבר הזכרנו בגליון 'אשיחה בחקיק' בהלכה' (פרשת בא) דעת מרן מופת הדור זיע"א שטוב יותר להקדים לברך ברכת הלבנה אפילו ביחיד בתחלת זמנה, מלהשהותה ולאמרה בעשרה, שהפלל של 'זיזים מקדימים למצוות' עדיף יותר מהפלל של 'ברב עם הדרת מלך', והוכיח כן מן הגמרא (ראש השנה לב, ב) שמבאר להדיא דלפי המסקנא זריזין מקדימין למצוות דחי לטעמא דברב עם הדרת מלך. והטעם בזה שזריזין מקדימים הוי הדור בגוף המצוה עצמה, מה שאין כן 'ברב עם' הוי הדור היצוני למצוה. [ולגבי להמתין ולומר ברכת הלבנה במוצאי שבת כשהוא מבשם וכלים נאים, תלי אי מצוה מן המבחר עדיפא על 'זריזין מקדימין' או לא, ודעת הרב צריך עיון בזה, עין בדבריני שם], ונראה שהוא הדין לענין זה, עדיף לומר את הברכה שלא ברב עם, מלהמתין לחל המועד ולא להזדרז בקיומה.

אילני סרק

אין לברך ברכת האילנות אלא על אילנות של מאכל כשיש בהם פרחים, אבל על אילני סרק שאין מוציאים פרות אין לברך. ואם עבר וברך על אילני סרק, לא יחזר לברך כשרואה פרחי אילני מאכל, שיש אומרים שברכה זו היא

ומעתה שיה לומר שגם אין מברכים ברכת 'שהחיינו' על מצוה שהיא ברכה בעצמה. אולם יש לדחות דהתם היא ברכה על ברכת המצוות, ודילמא שאני, וצ"ע.

יש מתרצים, שכבר תקנו ברכת 'שהחיינו' על אכילת פרי חדש, ופרי חדש שהוא עדין בסור - אין מברכים עליו 'שהחיינו', וכל שכן שאין לברך על אילני דמלבבני ועדין הם פרחים וציצים, ובבוא היום יגדל הפרי ויברכו עליו 'שהחיינו'.

ועוד אמרו, דאפשר שאין מצוה ללכת לראות אילני דמלבבני כדי לברך 'ברכת האילנות', נמצא שאין זו ברכה קבועה כל כך שיתקנו עליה ברכת 'שהחיינו' [ועין בגליון 'אשיחה בחקיק' בהלכה (פרשת בא) דיון לענין 'ברכת הלבנה', שיש גם האומרים גם כן שאין מצוה לראות לבנה בחדושה, וממילא אינו מקרח לברך, אולם לדעת רב הפוסקים אין הדבר כן, ויש בזה מצוה גמורה, וצריך לעין מאי שנא].

ברב עם

מה טוב שיצטרפו עשרה, ויעשו כלם אגדה אחת בכנסיה לשם שמים לצאת לברך ברכת האילנות בפונה הראויה וברב עם (מועד לכל חי סי' א). ואם אין באפשרותו לברך בעשרה - לכל הפחות ישתדל לברך בשלושה או בשניים.

חייב נשים

גם הנשים תברכנה ברכת האילנות, שאין ברכה זו נחשבת כמצוה שהזמן גרמא, שחכמים לא קבעו זמן לברכה, אלא מפני המציאות שהאילנות פורחים בניסן (חזו"ע פסח עמ' ח).

אילנות שבתוך העיר

טוב לברך ברכת האילנות על אילנות הנטועים בגנות ופרדסים שמחוץ לעיר, ומכל מקום אין זה מעכב (מועד לכל חי סי' א); חזו"ע פסח, ולכן אם קשה לו לצאת אל מחוץ לעיר מסבת

קטן שעתיד להגדיל

קטן שיגדיל באמצע חדש ניסן, לכתחלה צריך להמתין מלברך, ויברך ברכת האילנות לכשיגדיל (ע"פ שו"ת יביע אמר ח"ג או"ח כח). וגם אם יגדיל בתחלת איר ימתין מלברך. וזה בתנאי, שידע שימצא אילנות עם פרחים, ואם מספק אם ימצא או לא, נכון יותר לשמע את הברכה מאדם גדול, ולהתנות תנאי שאם יזכה לראות פרחים לכשיגדיל, אזי אינו מתכוון לצאת בברכת הגדול, והוא יברך לעצמו לכשיגדיל. ואם לא יזכה לראות פריחה, אזי מעכשו הוא רוצה לצאת בברכת הגדול.

עצי ערלה

מתר לברך על עצי ערלה בתוך שלש שנים לנטיעתם, אף על פי שהם ערלה ואסורים בהנאה האיל ולא נעשו באסור. ואף על פי שאנו אומרים בנסח הברכה 'להנות בהם בני אדם', ומתר להנות מראיתם, ועוד שאסור להבזות אותן כגון לזרקם לפני חתן וכלה. (שו"ת רב פעלים ח"ג או"ח סי' ט).

ברכה בשבת

מתר לברך ברכת האילנות בשבת, ואין לחוש בזיה. ואם יכול להמתין ליום חל ולא יתמעט מכבוד המצוה כלום, לא יזיק אם ימתין.

והנה נאמרו בזיה ב' חששות: א. יש לחוש שמא ישכח ויבוא לקטף מפרחי האילנות בשבת. ב. דברי הפך החיים (סי' של"ו ס"ק סב) שלפי דברי המקבילים שעל ידי ברכת האילנות מברר ניצוצי קדשה מן הצומח, יש אסור נוסף משום בורר בשבת. ולכן אסור לברך ברכת האילנות בשבת ויום טוב.

ועל ב' הטענות השיב מרן מופת הדור זיע"א נכוחה (שו"ת יחנה דעת ח"א סי' ב), על טענה א' - כתב דדוקא להריח בהדס מחבר גזרו, מפני שדרכו להתקרב יותר מדי כדי להריח בו יפה, וגם רגילות היא לטלו בידו בשעת

ברכת השבח על בריאת אילנות טובות, וזה כולל אילני מאכל וסרק, וכיון שנתן הודאה להשי"ת עליהם אין צריך לברך עוד, וספק ברכות להקל.

ברכה בלילה לאור החשמל

נתן לברך ברכת האילנות בלילה לאור החשמל, מפני שמצוה זו אינה תלויה בזמן (שו"ת יו הטוב סי' מה), ולא שמענו מהמקבילים שיש בזה חשש התגרות בדינים וכו', כמו ששמענו ביחס לדברים מסוימים. אלא אדרבא יש בזה תקון של הנשמות, ואפשר לתקן אותן בין ביום ובין בלילה.

אילנות מרובים

אילנות המרובים מין בשאינו מינו, יש אומרים שאין לברך ברכת האילנות עליהם, הואיל וקיימם נגד רצון הבורא אין לברך ולהודות להשי"ת על כף (שו"ת רב פעלים ח"ב או"ח סי' לו). ויש חולקים (שו"ת יגל יעקב או"ח סי' יב אות ב) ואומרים שהברכה היא על כללות הבריאה, ולכן יכול לברך על אילנות מרובים. [ודעת ה'אור לציון' (ח"ג פ"ו ס"ג) שיש לחלק בין העץ הראשון עליו בצעה ההרכבה, לתולדותיו דחשיבי כבר כשם בפני עצמו] ואף על פי שהרוצה לסמך על סברא שניה לברך עליהם אין למחות בידו, מפל מקום הבא להמלך מורים לו שלא יברך, שספק ברכות להקל. אבל אין לחשוש מלברך על אילן שמא הוא עץ מרוב, ורק כשידוע שהוא מרוב עדיף להמנע מלברך עליו ברכת האילנות.

שני אילנות ממין אחד

מצד הדין די בשני אילנות אפלו ממין אחד, והמברך על מיני אילנות הרבה - הרי זה משבח. ואם אינו מוצא אלא אילן אחד שמוציא פרח וציץ ציץ - מברך עליו בשם ומלכות, די שסמך על שיטות הפוסקים המקלים בזה (חזו"ע ברכות עמ' תנו).

ברב עם, אין מניעה לברך בשבת. אמנם בשבת אי אפשר להרחיק נדד אל מקום שדות, אבל זה כבר אמרנו שזהו רק הדור בעלמא, ולא דבר שבחובה.

הבטת דרך משקפים ומשקפת

המרכיב משקפים לעיניו, פשוט שרשאי לברך, דראיה דרך זכוכית - ראיה גמורה היא (בא"ח ש"ב וירא כ"ג; ברכ"י ס' רכד). ואפלו מתוך משקפים כהות רשאי, וגם אם לולי משקפים אינו יכול לראות. ויש להסתפק לגבי ראיה על ידי משקפת, שזה דבר שלא רגיל בה ואינו טפל לעין אי שרי. ויש שחלקו (מעשה חמד פ"ה סעי' יב) בין משקפת הבנויה ממערכת של מראות (כמו פריסקופ המצוי בצוללות), למשקפת הבנויה מזכוכית מגדלת, ויש לעין בזה.

הבטת דרך שמשת הרקב

הנוסע ברקב, ורואה תוך כדי נסיעה אילנות מלבלבים, ואם ימתין מלברך יודע שישכח - רשאי לברך אפלו שמביט בהן דרך זגוגית הרקב (ברכ"י רכד סעי' א). ואם יכול לכתחלה יפתח את החלון ואז יברך (עי' מטה משה סי' תקלז בשם מהרש"ל).

ברכה בהבטת ראשונה

הרואה אילנות מלבלבים ולא ברך, אף על פי כן יכול לברך ברכת האילנות אחר כך במהלך החדש, כאשר רואה שוב אילנות עם פרחיהם (ע"פ חזו"ע ברכות עמ' תסו).

הברכה, ולכן חששו שמא ישכח ויתלש, אבל ברכת האילנות שאינה אלא ברכת הראיה, אין לנו לגזור מדעתנו שמא ישכח ויתלש. וכבר כתב הרא"ש (בפרק ב' דשבת כ"ד) שאין לחדש גזרות אחר חתימת התלמוד. וכן כתב המגיד משנה (בפרק ה מהל' חמץ ומצה הלכה ב). ואודות הטעם הב' כתב: ותמהני מנין לו שבענין רוחני כזה שיך דין בורר, וכך המלאכות האסורות בשבת למדנו ממלאכת המשכן, וכל דתקון רבנו כעין דאורייתא תקון, עין שם שהאר"י. וסיים מרן: העקר להלכה שמתר לברך ברכת האילנות בשבת. אלא שלכתחלה מהיות טוב יש לברך ברכת האילנות בימות החל, ורק אם לא נזדמן לו לברך אלא בשבת הסמוכה לסוף חדש ניסן, וחושש שמא ישכח ויפסיד ברכה זו לגמרי, אז יברך ברכת האילנות בשבת. והזריזים המקדימים למצוות נוהגים לברך ברכת האילנות בצבור, בראש חדש ניסן או למחרת. וברב עם הדרת מלך. ועין בילקוט יוסף שבאר דברי אביו, דאין פונתו לומר שלכתחלה יש איזו בעיה אם יברך בשבת. אלא אם יודע שתהיה לו אותה אפשרות לברך את הברכה הזאת ביום חל, באותו ענין מהדר של ברב עם וכו', אזי לא אכפת לנו שימתין עד ליום חל. אבל אם יודע שיהיה איזה עכוב מסים, או שיהיה פחות ברב עם וכו', אזי לא ימתין, אלא יברך ביום השבת בלי שום חשש.

וכך גם כתב פסח בציון להגר"צ מוצפי שליט"א, שרשאים לברך בשבת לכתחלה. והוסיף לבאר שכל הברור הנעשה בשבת, זהו בגדר אכל מתוך אכל, אלא שהמקבלים נמנעו מזה, בגלל שביריה מהעולמות הנמוכים של בריאה יצירה עשייה, ביחס לעולם האצילות, יש בזה כעין ברירה, לכן נמנעו לברך בשבת. אבל להלכה אין מניעה.

ולכן מי שרוצה לברך בשבת הראשונה, בגלל שיודע שביום ראשון למחרת יאמרנה במרוצה מפאת חסר הזמן, או שלא ימצא

בשורה טובה לאנשי התורה ולומדיה

בסיעתא דשמיא יצא לאור עולם סדרת הספרים

"אשיחה בחקיד"

על פרשיות השבוע באגדה

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחקיד באגדה ובהלכה

מהרב אורן נזרית שליט"א

הספרים מעוטרים בהסכמת גדולי הדור שליט"א מלאים בהלכות בקניני תורה ובדרכים לעבודת ה' יתברך משולבים בסיפורים על גדולי ישראל ודרך עבודתם

וכעת מבקשים לזכות את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף

להשלים את סדרת הספרים בהלכה לזיכוי הרבים
וזכות לימוד התורה וזיכוי הרבים תגן בעדכם
ניתן להקדיש פרשיות
לברכה והצלחה ולעילוי נשמת וכיו"ב

א.ש.א. שדוד 7627127-052

לקבלת גיליונות אלו חינם
יש לשלוח בקשה למייל:
toraoren@gmail.com

לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

בשורה טובה לאוהבי התורה ולומדיה

לה"ד בינ"ד עמ"י עש"ד

בסיעתא דשמיא בקרוב רוצים להדפיס
את סדרת הספרים החדשה

"אשיחה בחוקיך בהלכה"

חמשה כרכים

לסדר פרשיות השבוע

מהרב אורן נזרית שליט"א

נדבך נוסף חשוב מאוד לסדרות הספרים
"שיחות חיזוק", "אשיחה בחוקיך" ועוד מהמחבר

וכעת מבקשים לזכות
את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף
בהדפסת סדרת הספרים
"אשיחה בחוקיך בהלכה"
ניתן לזכות בהוצאת הסדרה
או בפרשיות
ולהקדישן לברכה הצלחה
ולעילוי נשמת וכיו"ב

הספרים מעוטרים
בהסכמת גהולי ההור שליט"א
והתקבלו בס"ד באהבה רבה
בהיכלי התורה

לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000